Kohtulahendite kogumik

ÜLDKOHTU OTSUS (suurkoda)

11. september 2024*

Ühine välis- ja julgeolekupoliitika – Piiravad meetmed seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega – Rahaliste vahendite külmutamine – Nende isikute, üksuste ja asutuste loetelu, kelle suhtes kohaldatakse rahaliste vahendite ja majandusressursside külmutamist – Hagejate nime kandmine sellesse loetellu – Hagejatele kuuluvate või nende omandis, valduses või kontrolli all olevate rahaliste vahendite ja majandusressursside deklareerimise kohustus – Kohustus teha koostööd liikmesriigi pädeva asutusega – Osalemine tegevuses, mille eesmärk või tagajärg on piiravatest meetmetest kõrvalehoidmine – Määruse (EL) nr 269/2014 artikli 9 lõiked 2 ja 3 – Tühistamishagi – Õigus esitada hagi – Otsene puutumus – Halduse üldakt, mis ei vaja rakendusmeetmeid – Põhjendatud huvi – Vastuvõetavus – Nõukogu pädevus – Proportsionaalsus

Kohtuasjas T-635/22,

Mikhail Fridman, elukoht London (Ühendkuningriik),

Petr Aven, elukoht Virginia Water (Ühendkuningriik),

German Khan, elukoht London,

esindajad: advokaadid T. Marembert ja A. Bass,

hagejad,

versus

Euroopa Liidu Nõukogu, esindajad: S. Van Overmeire ja J. Rurarz, keda abistas advokaat B. Maingain,

kostja,

keda toetavad:

Belgia Kuningriik, esindajad: C. Pochet, M. Van Regemorter ja L. Van den Broeck,

Läti Vabariik, esindajad: K. Pommere ja J. Davidoviča,

ning

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

Euroopa Komisjon, esindajad: H. Krämer, C. Giolito, M. Carpus Carcea ja L. Puccio,

menetlusse astujad,

ÜLDKOHUS (suurkoda),

koosseisus: president M. van der Woude, kohtunikud S. Papasavvas, D. Spielmann (ettekandja), M. J. Costeira, K. Kowalik-Bańczyk, S. Gervasoni, L. Madise, N. Półtorak, M. Brkan, I. Gâlea, I. Dimitrakopoulos, D. Kukovec, S. Kingston, T. Tóth ja S. L. Kalėda,

kohtusekretär: ametnik H. Eriksson,

arvestades menetluse kirjalikku osa,

arvestades 11. jaanuari 2024. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

1 ELTL artikli 263 alusel esitatud hagis paluvad hagejad Mikhail Fridman, Petr Aven ja German Khan tühistada nõukogu 21. juuli 2022. aasta määruse (EL) 2022/1273, millega muudetakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT 2022, L 194, lk 1; edaspidi „vaidlustatud määrus“), neid puudutavas osas, ning täpsemalt paluvad nad tühistada vaidlustatud artikli 1 punkti 4 osas, milles sellega muudetakse nõukogu 17. märtsi 2014. aasta määruse (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT 2014, L 78, lk 6), artiklit 9 ja lisatakse sellesse rahaliste vahendite deklareerimise kohustus ja pädevate asutustega tehtava koostöö kohustus (muudetud määruse nr 269/2014 artikli 9 lõige 2) ning samastatakse nende kohustuste täitmata jätmine rahaliste vahendite külmutamise meetmetest kõrvalehoidmisega (muudetud määruse nr 269/2014 artikli 9 lõige 3) (edaspidi „vaidlustatud sätted“).

Vaidluse taust

2 Hagejad on ärimehed, M. Fridmanil ja G. Khanil on Venemaa ja Iisraeli kodakondsus ning P. Avenil Venemaa ja Läti kodakondsus.

3 2014. aasta märtsis annekteeris Venemaa Föderatsioon ebaseaduslikult Krimmi Autonoomse Vabariigi ja Sevastopoli linna ning tegeleb sellest ajast alates katkematult destabiliseeriva tegevusega Ukraina idaosas. Samal ajal on venemeelsed separatistlikud liikumised astunud relvastatud konflikti Ukraina valitsusega Donetski ja Luganski oblastites.

4 Euroopa Liidu Nõukogu võttis eelkõige ELL artikli 29 alusel 17. märtsil 2014 vastu otsuse 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT 2014, L 78, lk 16). Samal päeval võttis ta ELTL artikli 215 alusel vastu määruse nr 269/2014. Järgnevatel päevadel alustasid Venemaa relvajõud kogu Ukrainas sõjalisi operatsioone, mis jätkuvad praeguseni.

5 21. veebruaril 2022 allkirjastas Venemaa Föderatsiooni president dekreedi, millega tunnustas isehakanud „Donetski Rahvavabariigi“ ja „Luganski Rahvavabariigi“ iseseisvust ja suveräänsust, ning andis korralduse Vene relvajõudude paigutamiseks nendesse piirkondadesse.

6 22. veebruaril 2022 tegi liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja (edaspidi „kõrge esindaja“) Euroopa Liidu nimel avalduse, milles mõistis need teod hukka, kuna need kujutavad endast rahvusvahelise õiguse rasket rikkumist. Ta teatas, et liit reageerib Venemaa Föderatsiooni rikkumistele, võttes kiiremas korras täiendavaid piiravaid meetmeid.

7 Sellega seoses on nõukogu vastu võtnud mitu paketti piiravaid meetmeid. Hagejate P. Aveni ja M. Fridmani nimed lisati nõukogu 28. veebruari 2022. aasta otsusega (ÜVJP) 2022/337, millega muudetakse otsust 2014/145 (ELT 2022, L 59, lk 1), ja nõukogu 28. veebruari 2022. aasta rakendusmäärusega (EL) 2022/336, millega rakendatakse määrust nr 269/2014 (ELT 2022, L 58, lk 1), ning hageja G. Khani nimi lisati nõukogu 15. märtsi 2022. aasta otsusega (ÜVJP) 2022/429, millega muudetakse otsust 2014/145 (ELT 2022, L 87 I, lk 44), ja nõukogu 15. märtsi 2022. aasta rakendusmäärusega (EL) 2022/427, millega rakendatakse määrust nr 269/2014 (ELT 2022, L 87 I, lk 1), ning on seejärel hoitud otsuse 2014/145 lisas ja määruse nr 269/2014 I lisas sisalduvas nende isikute, üksuste ja asutuste loetelus, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid. Nende piiravate meetmete peale esitati Üldkohtule tühistamishagid (kohtuasjad T-301/22, Aven *vs.* nõukogu, T-304/22, Fridman *vs.* nõukogu, ja T-333/22, Khan *vs.* nõukogu).

8 Punktis 7 nimetatud aktide vastuvõtmise ajal oli määruse nr 269/2014 artiklis 2 sätestatud järgmist:

„1. Külmutatakse kõik I lisas loetletud füüsilistele või juriidilistele isikutele, üksustele või asutustele või nendega seotud füüsilistele või juriidilistele isikutele, üksustele või asutustele kuuluvad, nende valduses või kontrolli all olevad rahalised vahendid ja majandusressursid.

2. Rahalisi vahendeid ega majandusressursse ei tehta otseselt ega kaudselt kättesaadavaks I lisas loetletud füüsilistele või juriidilistele isikutele, üksustele või asutustele või nendega seotud füüsilistele või juriidilistele isikutele, üksustele või asutustele ega nende kasuks.“

9 Määruse artiklis 9 oli ette nähtud, et „[k]eelatud on teadlikult ja tahtlikult osaleda tegevuses, mille eesmärk või tagajärg on kõrvalehoidmine artiklis 2 osutatud meetmetest“.

10 Sama määruse artiklis 15 oli sätestatud:

„1. Liikmesriigid kehtestavad eeskirjad käesoleva määruse sätete rikkumise eest kohaldatavate karistuste kohta ning võtavad kõik vajalikud meetmed nende rakendamise tagamiseks. Ettenähtud karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

2. Liikmesriigid teevad lõikes 1 osutatud eeskirjad komisjonile teatavaks viivitamata pärast käesoleva määruse jõustumist ning teatavad komisjonile eeskirjade edaspidistest muudatustest.“

11 Nõukogu võttis 3. juunil 2022 vastu määruse (EL) 2022/880, millega muudetakse määrust nr 269/2014 (ELT 2022, L 153, lk 75), leides muu hulgas, et tuleks selgitada ja tugevdada sätteid, mis käsitlevad riigisiseseid karistusi kõnealuses määruses ette nähtud meetmete rikkumise eest (määruse 2022/880 põhjendus 2).

12 Muudetud määruse nr 269/2014 artikli 15 lõikes 1 on ette nähtud:

„Liikmesriigid kehtestavad õigusnormid käesoleva määruse sätete rikkumise eest kohaldatavate karistuste, sealhulgas asjakohasel juhul kriminaalkaristuste kohta ning võtavad kõik vajalikud meetmed nende rakendamise tagamiseks. Ettenähtud karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Liikmesriigid näevad ette ka asjakohased meetmed sellistest rikkumistest saadud tulu konfiskeerimiseks.“

13 Nõukogu võttis 21. juulil 2022 eelkõige ELL artikli 29 alusel vastu otsuse (ÜVJP) 2022/1272, millega muudetakse otsust 2014/145 (ELT 2022, L 193, lk 219). Selle otsusega kehtestas ta uued erandid varade külmutamisest ning keelust teha rahalisi vahendeid ja majandusressursse kättesaadavaks loetellu kantud isikutele ja üksustele.

14 Samal päeval võeti eelkõige ELTL artikli 215 alusel vastu vaidlustatud määrus. Määruse põhjenduses 5 on märgitud:

„Selleks et tagada määruse (EL) nr 269/2014 tõhus ja ühetaoline rakendamine ning pidades silmas üha keerukamaid sanktsioonidest kõrvalehoidmise skeeme, mis sellist rakendamist takistavad, on vajalik kehtestada loetellu kantud isikutele ja üksustele, kellel on liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvaid varasid, kohustus teatada sellistest varadest ja teha pädeva asutusega koostööd nende teadete kontrollimisel. Samuti on asjakohane tugevdada liidu ettevõtjate teatamiskohustusi käsitlevaid sätteid, et ära hoida varade külmutamise kohustuse rikkumist ja varade külmutamisest kõrvalehoidmist. Selle kohustuse täitmata jätmine oleks varade külmutamisest kõrvale hoidmine ning selle suhtes kohaldatakse karistusi, kui tingimused selliste karistuste kohaldamiseks on riigisiseste õigusnormide ja menetluste kohaselt täidetud.“

15 Vaidlustatud määrusega muutis nõukogu määrust nr 269/2014, nähes selle artikli 1 punktides 1–3 ette otsuses 2022/1272 sätestatud erandid. Vaidlustatud määruse artikli 1 punktis 4 on ette nähtud, et määruse nr 269/2014 artikkel 9 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 9

1. Keelatud on teadlikult ja tahtlikult osaleda tegevuses, mille eesmärk või tagajärg on kõrvalehoidmine artiklis 2 osutatud meetmetest.

2. I lisas loetletud füüsilised või juriidilised isikud, üksused või asutused

a) esitavad teabe enne 1. septembrit 2022 või kuue nädala jooksul pärast nende I lisasse kandmise kuupäeva, olenevalt sellest, kumb on hilisem, liikmesriigi jurisdiktsiooni all olevate rahaliste vahendite ja majandusressursside kohta, mis kuuluvad neile või on nende omandis, valduses või kontrolli all, selle liikmesriigi pädevale asutusele, kus nimetatud rahalised vahendid või majandusressursid asuvad, ning

b) teevad selle pädeva asutusega koostööd nimetatud teabe kontrollimisel.

3. Lõike 2 täitmata jätmist käsitatakse osalemisena lõikes 1 osutatud tegevuses, mille eesmärk või tagajärg on kõrvalehoidmine artiklis 2 osutatud meetmetest.

[…]“.

Poolte nõuded

16 Hagejad paluvad Üldkohtul:

– tühistada vaidlustatud määrus neid puudutavas osas eespool punktis 1 täpsustatud ulatuses;

– mõista kohtukulud välja nõukogult.

17 Nõukogu palub Üldkohtul:

– jätta tühistamishagi vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata või teise võimalusena põhjendamatuse tõttu rahuldamata;

– mõista kohtukulud välja hagejatelt.

18 Belgia Kuningriik, Läti Vabariik ja Euroopa Komisjon paluvad jätta hagi vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata või teise võimalusena põhjendamatuse tõttu rahuldamata.

Õiguslik käsitlus

Hagi vastuvõetavus

19 Nõukogu, keda toetavad Belgia Kuningriik, Läti Vabariik ja komisjon, väidab, et vaidlustatud sätted ei puuduta hagejaid otseselt ja isiklikult. Ta väidab nimelt, et hagejate nimed lisati vaidlusalustesse loeteludesse, millega neile kohaldatakse piiravaid meetmeid, P. Aveni ja M. Fridmani puhul otsusega 2022/337 ja rakendusmäärusega 2022/336 ning G. Khani puhul otsusega 2022/429 ja rakendusmäärusega 2022/427, need on aktid, mis puudutavad hagejaid isiklikult ja otseselt ning mille peale on esitatud tühistamishagi (vt eespool punkt 7).

20 Komisjon lisab, et vaidlustatud määrus ei ole meede, mis puudutab hagejaid otseselt ega vaja rakendusmeetmeid. Eelkõige nõuab muudetud määruse nr 269/2014 artikli 9 lõige 3 juhtumipõhist hindamist ja karistuste kohaldamist riigisisese õiguse alusel.

21 Belgia Kuningriik lisab, et hagejate varad, mis kuuluvad liikmesriikide jurisdiktsiooni alla, peaksid juba olema külmutatud aktidega, mille peale on esitatud hagid kohtuasjades T-301/22, Aven *vs.* nõukogu, T-304/22, Fridman *vs.* nõukogu, ja T-333/22, Khan *vs.* nõukogu. Seega puudub hagejatel huvi esitada käesolev hagi, välja arvatud juhul, kui nad on nende suhtes võetud piiravatest meetmetest kõrvale hoidnud lootuses, et saavad seda praktikat käesoleva hagi abil jätkata.

22 Läti Vabariik väitis kohtuistungil, et vaidlustatud sätted puudutavad üldiselt ja abstraktselt määratletud isikute rühma ning et hagejad ei ole viidanud ühelegi muule asjaolule, mis kinnitaks, et vaidlustatud akt puudutab neid rohkem või isiklikumalt kui teisi sellesse rühma kuuluvaid isikuid.

23 Hagejad vaidlevad neile argumentidele vastu.

24 Olgu meenutatud, et ELTL artikli 263 neljanda lõigu kohaselt võib iga füüsiline või juriidiline isik esimeses ja teises lõigus sätestatud tingimustel esitada hagi temale adresseeritud (esimene lauseosa) või teda otseselt ja isiklikult puudutava (teine lauseosa) akti vastu ning üldkohaldatava akti vastu, mis puudutab teda otseselt ega vaja rakendusmeetmeid (kolmas lauseosa).

25 Otsese puutumuse tingimus on ELTL artikli 263 neljanda lõigu teises ja kolmandas lauseosas ühine ning kohtupraktika kohaselt on sellel mõlema lauseosa puhul sama tähendus (vt selle kohta 12. juuli 2022. aasta kohtuotsus Nord Stream 2 *vs.* parlament ja nõukogu, C-348/20 P, EU:C:2022:548, punkt 73). Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt eeldab nõue, et hagi esemeks olev meede peab füüsilist või juriidilist isikut otseselt puudutama, kahe kumulatiivse tingimuse täidetust, nimelt esiteks, et vaidlustatud meede avaldab otsest mõju selle isiku õiguslikule olukorrale, ja teiseks, et asjaomane meede ei jäta seda rakendama kohustatud adressaatidele mingit kaalutlusõigust – akti rakendamine on puhtautomaatne ja tuleneb vaid liidu õigusnormidest, ilma et kohaldataks muid vahenorme (vt 22. juuni 2021. aasta kohtuotsus Venezuela *vs.* nõukogu (kolmanda riigi mõjutatus), C-872/19 P, EU:C:2021:507, punkt 61 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 13. septembri 2018. aasta kohtuotsus Rosneft jt *vs.* nõukogu, T-715/14, ei avaldata, EU:T:2018:544, punkt 65).

26 Lisaks tuleneb Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast, et ELTL artikli 263 neljanda lõigu kolmandas lauseosas kasutatud väljendi „mis ei [vaja] rakendusmeetmeid“ tõlgendamisel tuleb lähtuda selle sätte eesmärgist, mis nähtuvalt sätte kujunemisloost seisneb sellise olukorra vältimises, kus isik peab käituma õigusvastaselt, et saada seejärel võimalus kohtusse pöörduda. Kui aga halduse üldakt mõjutab füüsilise või juriidilise isiku õiguslikku olukorda otseselt, vajamata selleks rakendusmeetmeid, võib isik jääda tõhusast kohtulikust kaitsest ilma, kui tal puudub võimalus esitada hagi liidu kohtule, et vaidlustada selle halduse üldakti õiguspärasus. Nimelt saaks rakendusmeetmete puudumise korral füüsiline või juriidiline isik olenemata sellest, et asjaomane akt puudutab teda otseselt, saavutada akti kohtuliku kontrollimise alles siis, kui ta on rikkunud akti sätteid ja viitab nende õigusvastasusele tema suhtes liikmesriigi kohtus algatatud menetluses (19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Telefónica *vs.* komisjon, C-274/12 P, EU:C:2013:852, punkt 27, ning 6. novembri 2018. aasta kohtuotsus Scuola Elementare Maria Montessori *vs.* komisjon, komisjon *vs.* Scuola Elementare Maria Montessori ja komisjon *vs.* Ferracci, C-622/16 P–C-624/16 P, EU:C:2018:873, punkt 58). Lisaks on Euroopa Kohus korduvalt otsustanud, et selleks, et hinnata, kas halduse üldakt vajab rakendusmeetmeid, tuleb lähtuda sellise isiku olukorrast, kes tugineb õigusele esitada hagi ELTL artikli 263 neljanda lõigu kolmanda lauseosa alusel (vt 6. novembri 2018. aasta kohtuotsus Scuola Elementare Maria Montessori *vs.* komisjon, komisjon *vs.* Scuola Elementare Maria Montessori ja komisjon *vs.* Ferracci, C-622/16 P–C-624/16 P, EU:C:2018:873, punkt 61 ja seal viidatud kohtupraktika).

27 Käesolevas asjas on vaidlustatud sätted halduse üldaktid ELTL artikli 263 neljanda lõigu viimase lauseosa tähenduses, kuna need on üldkohaldatavad ja vastu võetud ELTL artikli 215 alusel selles sättes ette nähtud muu kui seadusandliku menetluse kohaselt (vt selle kohta 22. juuni 2021. aasta kohtuotsus Venezuela *vs.* nõukogu (kolmanda riigi mõjutatus), C-872/19 P, EU:C:2021:507, punkt 92).

28 Lisaks puudutavad vaidlustatud sätted füüsilisi või juriidilisi isikuid, üksusi ja asutusi, kes on kantud muudetud määruse nr 269/2014 I lisas esitatud loetellu.

29 Hagi esitamise ajaks olid hagejate nimed selles I lisas olnud P. Aveni ja M. Fridmani puhul alates 28. veebruarist 2022 ja G. Khani puhul alates 15. märtsist 2022 (vt eespool punkt 7).

30 Seega alates 21. juulist 2022, mis on vaidlustatud määruse jõustumise kuupäev, kehtivad hagejatele vaidlusalused kohustused, st nende kohustus deklareerida oma rahalised vahendid ja majandusressursid enne 1. septembrit 2022 ja kohustus teha muudetud määruse nr 269/2014 artikli 9 lõike 2 alusel koostööd liikmesriigi pädevate asutustega. Lisaks kvalifitseeritakse nimetatud kohustuste täitmata jätmine sama määruse artikli 9 lõike 3 kohaselt osalemiseks tegevuses, mille eesmärk või tagajärg on rahaliste vahendite külmutamises seisnevatest piiravatest meetmetest kõrvalehoidmine.

31 Seega tuleb tõdeda, et vaidlustatud sätted puudutavad hagejaid otseselt, kuna need mõjutavad otseselt nende õiguslikku olukorda. Nimelt on deklareerimis- ja koostöökohustused ning nende täitmata jätmise tagajärjed hagejate kui määruse nr 269/2014 I lisas sisalduvasse loetellu kantud isikute suhtes kohaldatavad nende sätete jõustumise hetkest. Lisaks ei nõua nende sätete kohaldamine hagejate suhtes ühegi rakendusmeetme võtmist liidu ega liikmesriikide tasandil, nagu nõukogu kohtuistungil möönis, ega jäta neid rakendama kohustatud adressaatidele mingit kaalutlusõigust, mistõttu need mõjutavad hagejate õiguslikku olukorda puhtautomaatselt.

32 Sellest järeldub, et vaidlustatud sätted on kohaldatava kohtupraktika tähenduses halduse üldaktid, mis puudutavad hagejaid otseselt ega vaja rakendusmeetmeid.

33 Seda järeldust ei lükka ümber nõukogu viide 28. jaanuari 2016. aasta kohtuotsusele Azarov *vs.* nõukogu (T-332/14, ei avaldata, EU:T:2016:48, punktid 59 ja 60) ning selles kohtuotsuses hagi lugemine vastuvõetamatuks hageja otsese puutumuse puudumise tõttu. Selles kohtuotsuses oli hagi nimelt esitatud eelkõige aktide peale, mis muutsid Ukraina riigivara seadusvastase omastamise eest vastutavate isikute rahaliste vahendite külmutamise kriteeriume. See hagi tunnistati vastuvõetamatuks osas, milles see oli esitatud nimetatud aktide peale, kuna sisuliselt tõid need aktid kaasa õiguslikke tagajärgi üksnes üldiselt ja abstraktselt määratletud isikute ja üksuste rühmadele ega puudutanud selle kohtuasja hagejat isiklikult ega otseselt.

34 Käesolevas asjas avaldavad vaidlustatud sätted seevastu otsest ja vahetut mõju hagejate õiguslikule olukorrale ega nõua nende rakendamise eest vastutavatelt asutustelt rakendusmeetmeid. Seega on oht, et apellandid jäävad ilma tõhusast kohtulikust kaitsest, kui neil ei ole võimalik esitada liidu kohtusse hagi vaidlusaluste sätete õiguspärasuse vaidlustamiseks.

35 Järelikult on hagejatel õigus nõuda vaidlustatud sätete tühistamist.

36 Belgia Kuningriik väidab, et hagejatel puudub huvi esitada käesolev hagi, kuna kõik nende varad peaksid juba olema külmutatud, välja arvatud juhul, kui nad on nende suhtes võetud piiravatest meetmetest kõrvale hoidnud lootuses, et saavad seda praktikat käesoleva hagi abil jätkata.

37 Tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt sõltub füüsilise või juriidilise isiku esitatud tühistamishagi vastuvõetavus sellest, kas tal on huvi vaidlustatud akti tühistamise vastu. Taoline huvi eeldab, et selle akti tühistamine võib iseenesest tekitada õiguslikke tagajärgi ja et hagi tulemusel võib selle esitanud isik saada mingit kasu (vt selle kohta 27. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Stichting Woonlinie jt *vs.* komisjon, C-133/12 P, EU:C:2014:105, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 18. jaanuari 2023. aasta kohtumäärus Seifert *vs.* nõukogu, T-166/22, ei avaldata, EU:T:2023:13, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika). Hageja põhjendatud huvi peab olema tekkinud ja olemasolev ega või puudutada tulevikus võib-olla tekkivat olukorda (vt 17. septembri 2015. aasta kohtuotsus Mory jt *vs.* komisjon, C-33/14 P, EU:C:2015:609, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika).

38 Käesoleval juhul säilib hagejatel – sõltumata sellest, kas nemad või teised isikud on või ei ole asjaomaseid rahalisi vahendeid ja majandusressursse deklareerinud või külmutanud ning teinud pädevate asutustega vajaduse korral koostööd või kas need rahalised vahendid ja majandusressursid on või ei ole külmutatud –, põhjendatud huvi saavutada nende vaidlustatud sätete tühistamine, mis kehtestavad neile deklareerimis- ja koostöökohustused, mille järgimata jätmine võib nende jaoks kaasa tuua tõsiseid tagajärgi. Põhjendatud huvi ei kao nimelt põhjusel, et hageja on täitnud kohustused, millele ta vastu vaidleb (vt selle kohta 19. septembri 1985. aasta kohtuotsus Hoogovens Groep *vs.* komisjon, 172/83 ja 226/83, EU:C:1985:355, punkt 19, ja 15. detsembri 1999. aasta kohtuotsus Kesko *vs.* komisjon, T-22/97, EU:T:1999:327, punktid 55–65), ega ka põhjusel, et need täitis kolmas isik (vt selle kohta 6. märtsi 1979. aasta kohtuotsus Simmenthal *vs.* komisjon, 92/78, EU:C:1979:53, punkt 32). Järelikult on hagejate põhjendatud huvi tõendatud, ilma et nad peaksid tõendama – nagu tuleneks Belgia Kuningriigi argumendist –, et on oma kohustusi rikkunud. Seetõttu tuleb Belgia Kuningriigi argument tagasi lükata.

39 Lisaks on selge, et deklareerimiskohustuse täitmine ei too kaasa kõigi vaidlustatud sätetes ette nähtud kohustuste lõppemist. Nimelt, kui rahalised vahendid või majandusressursid on liikmesriigi pädevale asutusele deklareeritud, kohustab muudetud määruse nr 269/2014 artikli 9 lõige 2 isikuid, kes on deklareerinud rahalised vahendid või majandusressursid, mis on nende omandis, valduses või kontrolli all, tegema selle liikmesriigi asutusega mis tahes kontrolli eesmärgil koostööd. Sellest tuleneb, et hagejad säilitavad neil tekkinud ja olemasoleva põhjendatud huvi esitada hagi muudetud määruse nr 269/2014 artikli 9 lõike 2 sätete peale.

40 Mis puudutab muudetud määruse nr 269/2014 artikli 9 lõike 3 sätteid, siis on selles ette nähtud piiravatest meetmetest kõrvalehoidmises osalemise kvalifitseerimine lahutamatult seotud nimetatud määruse artikli 9 lõikes 2 ette nähtud kohustustega, mistõttu hagejatel on tekkinud ja olemasolev huvi esitada hagi nende sätete vastu.

41 Seega tuleb tagasi lükata Belgia Kuningriigi argument, et hagejatel puudub käesoleva hagi esitamiseks põhjendatud huvi.

42 Kõigest eeltoodust tuleneb, et käesolev hagi on vastuvõetav.

Sisulised küsimused

43 Hagejad esitavad kaks väidet, millest esimene puudutab õigusliku aluse puudumist ja ELTL artikli 215 rikkumist ning proportsionaalsuse ja õiguskindluse põhimõtte rikkumist ning teine õigusliku aluse puudumist ja ELL artiklite 4, 5, 25 ja 40 ning ELTL artiklite 3, 4, 82, 83 ja 215 rikkumist põhjusel, et nõukogu asetas end karistusõiguse valdkonnas seadusandja rolli.

Esimene väide, et puudub õiguslik alus ja rikutud on ELTL artiklit 215 ning proportsionaalsuse ja õiguskindluse põhimõtet

44 Hagejad väidavad sisuliselt, et isegi kui ELTL artikli 215 sõnastus ei ole ammendav, tuleb seda tõlgendada kitsalt ja nõukogu ei saa panna tegutsemiskohustusi isikutele, kellele kohaldatakse selle sätte alusel sanktsioone. Kohustus avalikustada oma vara koosseis ei ole nende väitel „piirav meede“ ELTL artikli 215 tähenduses, vaid üks sanktsiooni liik. Lisaks, isegi kui eeldada, et nõukogu võib kehtestada tegutsemiskohustusi, ületavad kõnealused deklareerimis- ja koostöökohustused tema *ratione materiae* pädevust.

45 Peale selle väidavad nad, et kõnealused kohustused kahjustavad eraelu, on ülemäärased ja ebaselged, kuna need põhinevad ebamäärastel ja määratlemata mõistetel. Neil on ka eksterritoriaalne ulatus.

46 Nõukogu, keda toetavad Belgia Kuningriik, Läti Vabariik ja komisjon, vaidleb nendele argumentidele vastu.

47 Tuleb meenutada, et ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu kohaselt kohaldatakse ÜVJP suhtes erieeskirju ja -menetlusi ning „[k]ui aluslepingud ei näe ette teisiti, määravad ühise välis- ja julgeolekupoliitika kindlaks ja rakendavad seda Euroopa Ülemkogu ja nõukogu, kes teevad otsuse ühehäälselt“. Lisaks viivad seda poliitikat ellu kõrge esindaja ja liikmesriigid kooskõlas aluslepingutega. ELL artikli 29 kohaselt võtab nõukogu vastu „otsuseid, milles määratletakse liidu lähenemisviis konkreetsele geograafilist või temaatilist laadi küsimusele“.

48 Piiravad meetmed võetakse ÜVJP raames vastu nõukogu ühehäälse otsusega, mis tehakse ELL artikli 29 alusel, ning neid rakendatakse EL toimimise lepingu raames määrusega, mille võtab ELTL artikli 215 kohaselt vastu nõukogu kvalifitseeritud häälteenamusega kõrge esindaja ja komisjoni ühise ettepaneku põhjal. Ühelt poolt näeb ELTL artikli 215 lõige 1 ette, et nõukogu võtab vastu meetmed, mis on vajalikud majandus- ja rahandussuhete täielikuks või osaliseks katkestamiseks või piiramiseks ühe või mitme kolmanda riigiga vastavalt otsusele, mis on vastu võetud EL lepingu V jaotise 2. peatüki kohaselt. Teiselt poolt näeb ELTL artikli 215 lõige 2 ette, et kui EL lepingu V jaotise 2. peatüki kohaselt vastu võetud otsuses on nii sätestatud, võib nõukogu võtta vastu piiravaid meetmeid juriidiliste või füüsiliste isikute ning rühmituste või mitteriiklike üksuste suhtes.

49 Kohtupraktika kohaselt tuleneb ELL artiklitest 24 ja 29, et üldjuhul on nõukogu ülesanne määratleda ÜVJP valdkonnas vastu võetud otsustes ühehäälselt nende piiravate meetmete ese, mida liit selles valdkonnas võtab. Võttes arvesse ÜVJP eesmärkide laia ulatust, nagu need on määratletud ELL artikli 3 lõikes 5 ja artiklis 21 ning ÜVJPga seotud erisätetes, täpsemalt ELL artiklites 23 ja 24, on nõukogul kõnealuse eseme kindlaksmääramisel ulatuslik kaalutlusõigus (28. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punkt 88).

50 ELTL artikkel 215, mis loob seose EL lepingu ÜVJP valdkonna eesmärkide ja EL toimimise lepingu kohaldamisalasse kuuluvate majandusmeetmetega seotud liidu tegevuse vahel (vt selle kohta 19. juuli 2012. aasta kohtuotsus parlament *vs.* nõukogu, C-130/10, EU:C:2012:472, punkt 59), omakorda lubab nõukogul võtta kõrge esindaja ja komisjoni ühise ettepaneku põhjal kvalifitseeritud häälteenamusega vastu määrusi piiravate meetmete jõustamiseks, kui need kuuluvad EL toimimise lepingu kohaldamisalasse, ning eeskätt nende ühetaolise kohaldamise tagamiseks kõigis liikmesriikides (vt selle kohta 28. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punkt 89).

51 Seega otsustatakse ELL artikli 29 alusel vastu võetud otsustes liidu seisukoht võetavate piiravate meetmete kohta, samas kui ELTL artikli 215 alusel vastu võetud määrused on nende eesmärke ja sisu arvestades seotud nimetatud otsustega ning kujutavad endast vahendit nende jõustamiseks liidu tasandil (vt selle kohta 19. juuli 2012. aasta kohtuotsus parlament *vs.* nõukogu, C-130/10, EU:C:2012:472, punktid 72 ja 76, ning 28. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punkt 90).

52 Käesoleval juhul võeti vaidlustatud sätted vastu ELTL artikli 215 ja täpsemalt ELTL artikli 215 lõike 2 alusel, nagu pealegi möönavad ka kohtuasja pooled.

53 Tuleb meenutada, et vaidlustatud määruse põhjenduse 5 kohaselt võeti vaidlustatud sätted vastu selleks, et tõkestada „üha keerukamaid sanktsioonidest kõrvalehoidmise skeeme, mis [piiravate meetmete] rakendamist takistavad“. Selle määruse tõhusa ja ühetaolise rakendamise tagamiseks rõhutas nõukogu vajadust „kehtestada loetellu kantud isikutele ja üksustele, kellel on liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvaid varasid, kohustus teatada sellistest varadest ja teha pädeva asutusega koostööd nende teadete kontrollimisel“.

54 Sellega seoses rõhutas nõukogu, et ühelt poolt ei ole nende isikute arv, kelle suhtes kohaldatakse Ukrainas valitseva olukorra tõttu võetud piiravaid meetmeid võrreldes piiravate meetmete režiimiga, mida rakendatakse teistes riikides esineva olukorra suhtes, kunagi olnud nii suur, ning teiselt poolt on püütud neist piiravatest meetmetest kõrvale hoida või isegi neid rikkuda, et vältida nende tõhusat kohaldamist. Lisaks, nagu nähtub kohtuistungil toimunud aruteludest, oli kõnealuste kohustuste kehtestamine seda enam õigustatud, et varem olid vähesed liikmesriigid kehtestanud riigisiseseid õigusnorme, mis näevad ette taolisi kohustusi, ja sealhulgas deklareerimiskohustuse.

55 Sellest tuleneb, et deklareerimis- ja koostöökohustused kehtestati käesoleval juhul selleks, et tagada määruse nr 269/2014 ühetaoline kohaldamine liidu territooriumil ja nurjata piiravatest meetmetest kõrvalehoidmise strateegiad, mida viiakse ellu eelkõige keerukate juriidiliste ja finantsskeemide abil.

56 Seega ei kujuta need endast piiravaid meetmeid kui selliseid, vaid otsusega 2014/145 seotud meetmeid, kuivõrd need tagavad liidu tasandil selles otsuses ette nähtud piiravate meetmete tõhusa ja ühetaolise rakendamise.

57 Sellest järeldub, et nõukogu võttis vaidlustatud sätted õigesti vastu ELTL artikli 215 alusel.

58 Hagejate argumendid ei lükka seda järeldust ümber.

59 Esimesena väidavad hagejad, et nõukogu ei saa panna tegutsemiskohustusi isikutele, kellele kohaldatakse ELTL artikli 215 lõike 2 alusel sanktsioone.

60 Isegi kui nõukogul ei ole – nagu hagejad rõhutavad – täielikku vabadust kehtestada meetmed, mida ta soovib ÜVJP valdkonnas võtta, ei ole ELTL artikkel 215 selles suhtes siiski piirav, nagu möönavad ka hagejad. Pelk ELTL artikli 215 lõikes 2 sisalduv viide piiravatele meetmetele ei too kaasa selles sättes ette nähtud meetmete piirdumist hoidumiskohustusega. Nagu on meenutatud eespool punktis 50, on selle sätte eesmärk nimelt võimaldada nõukogul rakendada ÜVJP valdkonnas vastu võetud otsust, et tagada selle ühetaoline kohaldamine kõigis liikmesriikides. Seega, kuigi piiravad meetmed kujutavad endast üldjuhul keelavaid või kitsendavaid meetmeid, võib nende rakendamine siiski hõlmata selliseid tegutsemiskohustusi nagu käesolevas asjas, mida ei saa põhimõtteliselt välistada ainuüksi sel põhjusel, et tegemist on tegutsemiskohustustega.

61 Teisena tuleb tagasi lükata hagejate väide, et vaidlustatud sätted, eelkõige kohustus avalikustada oma vara koosseis, on üks sanktsiooni liik, mitte piirav meede.

62 Ühelt poolt tuleneb nimelt eespool punktidest 52–57, et vaidlustatud sätted kehtestavad rahaliste vahendite või majandusressursside deklareerimise kohustuse ja koostöökohustuse, mis ei kujuta endast sanktsioone, vaid meetmeid, mille eesmärk on rahaliste vahendite külmutamise piiravate meetmete rakendamine. Teiselt poolt ei kehtesta need sätted iseenesest sanktsioone. On tõsi, nagu hagejad rõhutavad, et muudetud määruse nr 269/2014 artikli 9 lõikes 3 on ette nähtud, et

deklareerimis- ja koostöökohustuste täitmata jätmist käsitatakse osalemisena tegevuses, mille eesmärk või tagajärg on rahaliste vahendite külmutamise meetmetest kõrvalehoidmine, ning selline osalemine ise on sama artikli 9 lõikega 1 keelatud. Sellegipoolest tuleb täheldada, et see säte annab nende kohustuste täitmata jätmisele õigusliku kvalifikatsiooni, kuid ei kehtesta sanktsiooni.

63 Sellest järeldub, et hagejate argument, mille kohaselt kujutavad vaidlustatud sätted endast ühte sanktsiooni liiki, tuleb tagasi lükata.

64 Kolmandana, nagu hagejad märgivad, ei ole neid kohustusi nende suhtes varem kehtestatud, nagu mainiti ka kohtuistungil.

65 ELTL artikli 215 lõige 2 võimaldab aga nõukogul võtta selliseid tegutsemiskohustusi, isegi kui neid ei ole varem hagejate suhtes kehtestatud, kuna need on seotud hagejate suhtes kohaldatavate piiravate meetmetega, kuivõrd need võimaldavad selliseid meetmeid jõustada kõigis liikmesriikides, et tagada nende tõhus ja ühetaoline kohaldamine olukorras, mida iseloomustab – nagu käesolevas asjas – niisuguste skeemide üha suurem keerukus, mis võimaldavad isikutel ja üksustel, kelle suhtes piiravaid meetmeid kohaldatakse, sanktsioonidest kõrvale hoida.

66 Eeltoodust tuleneb, et vaidlustatud sätted ei kujuta endast sanktsioone, vaid meetmeid, mis tagavad selliste piiravate meetmete rakendamise, mis on õigesti vastu võetud ELTL artikli 215 lõike 2 alusel. Järelikult ei ole hagejatel õigus, kui nad väidavad, et nõukogu ei ole selle sätte alusel *ratione materiae* pädev vaidlusaluseid kohustusi kehtestama.

67 Neljandana väidavad hagejad, et kõnealused deklareerimis- ja koostöökohustused riivavad eraelu puutumatust, mille oluline osa on omand, ja need on ülemäärased, kuna need „lähevad kaugemale karistatud isikute omandist“. Hagejad väidavad veel, et selliste kohustuste kehtestamist isikutele, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid, ei saa põhjendada eesmärgiga tagada nende meetmete tõhusus.

68 Olgu meenutatud, et põhiõigused ei kujuta endast absoluutseid õigusi ning nende teostamisele võib kehtestada piiranguid, mis on õigustatud liidu taotletavate üldist huvi teenivate eesmärkidega, tingimusel et need piirangud vastavad tegelikult neile üldist huvi teenivatele eesmärkidele ega kujuta endast taotletava eesmärgi seisukohast ülemäärast ja talumatut sekkumist, mis kahjustaks sel moel tagatud õiguste olemust (28. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punkt 148, ja 27. juuli 2022. aasta kohtuotsus RT France *vs.* nõukogu, T-125/22, EU:T:2022:483, punkt 220).

69 Selleks, et asjaomaste põhiõiguste riive oleks kooskõlas liidu õigusega, peab see olema ette nähtud seaduses, arvestama asjaomaste õiguste olemust, taotlema liidu üldist huvi teeniva eesmärgina tunnustatud eesmärki ega tohi olla ebaproportsionaalne (vt selle kohta 27. juuli 2022. aasta kohtuotsus RT France *vs.* nõukogu, T-125/22, EU:T:2022:483, punktid 145 ja 222 ning seal viidatud kohtupraktika).

70 Käesoleval juhul on kõnealused kohustused esiteks ette nähtud seaduses, kuna need on sätestatud vaidlustatud määruses, millel on liidu õiguses selge õiguslik alus, nimelt ELTL artikkel 215, ning piisavalt ettenähtavad.

71 Teiseks kehtivad kõnealused kohustused, mis piirduvad liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvate rahaliste vahendite või majandusressurssidega, hagejate suhtes põhjusel, et nende nimed on kantud muudetud määruse nr 269/2014 I lisasse, mistõttu kohaldatakse nende suhtes rahaliste vahendite külmutamise meetmeid. Kuna nende nimede loetellu kandmine on ajutine ja tagasipööratav meede, mille üle tehakse pideva jälgimise all, on ka vaidlusalused kohustused, mis on seotud nende nimede loetellu kandmisega, ise ajutised ja tagasipööratavad. Seega tuleb asuda seisukohale, et need kohustused ei kahjusta kõnealuse õiguse eraelu puutumatusele olemust.

72 Kolmandaks on piiravate meetmete eesmärk suurendada Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava tegevuse kulusid Venemaa Föderatsiooni jaoks, toetada kriisi rahumeelset lahendamist ning säilitada rahu ja rahvusvaheline julgeolek kooskõlas ELL artiklis 21 sätestatud liidu välistegevuse eesmärkidega. Selles kontekstis on kõnealuste kohustuste eesmärk võimaldada tuvastada rahalised vahendid ja majandusressursid, mis kuuluvad isikutele ja üksustele, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid, või mis on nende omandis, valduses või kontrolli all, ning seeläbi rakendada neid meetmeid tõhusalt ja ühetaoliselt, mis kujutab endast eesmärki, mis kuulub piiravate meetmete üldisema eesmärgi alla. Nõnda taotletavate eesmärkide olulisus õigustab aga hagejate väidetud eraelu puutumatuse riive negatiivseid tagajärgi.

73 Neljandaks, mis puudutab vaidlusaluste kohustuste sobivust ja vajalikkust, siis tuleb märkida, et nagu rõhutavad nõukogu ning Belgia Kuningriik, Läti Vabariik ja komisjon, oli piiravate meetmete uus rakenduskord põhjendatud vajadusega tagada Ukrainas valitseva olukorra tõttu võetud piiravate meetmete režiimi tõhusus ja ühetaoline kohaldamine, eelkõige arvestades asjaolu, et piiravatest meetmetest kõrvalehoidmiseks kasutatakse üha keerukamaid skeeme. Nõukogu viitab sellega seoses arvukatele kõrvalehoidmisviisidele, mis seisneb pereliikmete, varifirmade või variisikute kaudu vara varjamises. Komisjon rõhutas samuti olukorra tõsidust Ukrainas, enneolematuid riske liidu ja selle liikmesriikide julgeolekule ning asjaolu, et Venemaa Föderatsiooni vastu suunatud piiravate meetmete režiim on võtnud suuremad mõõtmed kui ükski teine režiim, võttes arvesse nende isikute ja üksuste arvu, kelle suhtes neid meetmeid kohaldatakse, rahaliste vahendite ja majandusressursside suurust, mida rahaliste vahendite külmutamise meetmed puudutavad, ning nende õiguslike ja finantsskeemide kasvavat keerukust, mille kaudu neid rahalisi vahendeid ja majandusressursse vallatakse või kontrollitakse, muutes nende kindlakstegemise liikmesriikide pädevate asutuste jaoks eriti keeruliseks. Lisaks ei ole hagejad tõendanud, et oleks olnud võimalik võtta alternatiivseid ja vähem piiravaid meetmeid, mis oleksid võimaldanud taotletavaid eesmärke sama tõhusalt saavutada. Vaidlusalused deklareerimis- ja koostöökohustused näivad seega olevat rahaliste vahendite külmutamise rakendamiseks sobivad ja vajalikud.

74 Mis puudutab täpsemalt vaidlusaluste kohustuste proportsionaalsust, siis asjasse puutuvate huvide kaalumine näitab, et sellest hagejatele tulenevad tõsised ebamugavused ei ole siiski ebaproportsionaalsed võrreldes taotletavate üldist huvi teenivate eesmärkidega, mida on meenutatud eespool punktis 72. Arvestades piiravate meetmetega taotletavate eesmärkide ülimat olulisust ja asjaolu, et vaidlusalused kohustused tagavad nende meetmete tõhusa ja ühetaolise rakendamise, ei saa hagejate eraelu väidetavat riivet pidada ebaproportsionaalseks.

75 Sellest järeldub, et hagejate argumendid, mis puudutavad kõnealuste kohustuste ebaproportsionaalsust eelkõige nende eraelu seisukohast, tuleb tagasi lükata.

76 Mis puudutab lõpuks hagejate väidet, et vaidlustatud kohustused on ülemäärased seetõttu, et need ei piirdu üksnes sanktsioonide alla kuuluvate isikute varaga, siis tuleb tõdeda, et seda väidet ei ole muul viisil põhjendatud ja see tuleb seega tagasi lükata.

77 Viiendaks väidavad hagejad, et vaidlustatud kohustused rikuvad õiguskindluse põhimõtet, kuna need põhinevad ebamäärasel ja määratlemata sõnastusel, eelkõige mõiste „kontroll“ sisu puhul.

78 Tuleb meenutada, et õiguskindluse põhimõtte kohaselt on nõutav, et liidu õigusnormid oleksid selged ja täpsed ning nende kohaldamine oleks puudutatud isikutele ettenähtav (5. märtsi 2015. aasta kohtuotsus Europäisch-Iranische Handelsbank *vs.* nõukogu, C-585/13 P, EU:C:2015:145, punkt 93; vt selle kohta 15. novembri 2023. aasta kohtuotsus OT *vs.* nõukogu, T-193/22, EU:T:2023:716, punkt 42).

79 Käesoleval juhul peavad isikud, kelle suhtes kohaldatakse rahaliste vahendite külmutamist, määruse nr 269/2014 artikli 9 lõike 2 punkti a kohaselt esitama teabe „liikmesriigi jurisdiktsiooni all olevate rahaliste vahendite ja majandusressursside kohta, mis kuuluvad neile või on nende omandis, valduses või kontrolli all, selle liikmesriigi pädevale asutusele, kus nimetatud rahalised vahendid või majandusressursid asuvad“.

80 Samas ei ilmne, et muudetud määruse nr 269/2014 artikli 9 lõikes 2 oleks mõistete „kuulumine“, „valdus“, „omand“ ja „kontroll“ kasutamine niivõrd mitmetähenduslik, et isikutel, kelle suhtes kohaldatakse rahaliste vahendite külmutamise meetmeid, ei ole võimalik piisava kindlusega kõrvaldada kahtlusi nende mõistete ulatuse või tähenduse suhtes. Selle kohta tuleb märkida, et seoses äriühingutega on konkreetselt piiravate meetmete kontekstis juba otsustatud, et äriühingu võib kvalifitseerida „teise üksuse omandis või kontrolli all olevaks äriühinguks“, kui ta on olukorras, kus see teine üksus saab mõjutada tema valikuid, isegi kui nende kahe majandusüksuse vahel puudub igasugune õiguslik, omandi- või kapitaliosaluse suhe (vt selle kohta 10. septembri 2019. aasta kohtuotsus HTTS *vs.* nõukogu, C-123/18 P, EU:C:2019:694, punkt 75).

81 Sellest järeldub, et muudetud määruse nr 269/2014 artikli 9 lõikes 2 seoses rahaliste vahendite ja majandusressurssidega kasutatud mõisted „kuulumine“, „omand“, „valdus“ ja „kontroll“ võimaldavad piisavalt selgelt ja arusaadavalt mõista, mida need hõlmavad, nii et asjaomastel isikutel on võimalik täita deklareerimiskohustust.

82 Kuuendaks väidavad hagejad, et kõnealustel kohustustel on eksterritoriaalne ulatus, kuna isiku suhtes, kellele kohaldatakse piiravaid meetmeid ja kes viibib väljaspool liitu, võib alustada menetlust, kui ta ei vasta liikmesriigi asutuse küsimusele.

83 Olgu meenutatud, et muudetud määruse nr 269/2014 artikli 9 lõike 2 kohaselt on hagejad esiteks kohustatud deklareerima liikmesriigi jurisdiktsiooni all olevad rahalised vahendid ja majandusressursid selle liikmesriigi pädevale asutusele, kus nimetatud rahalised vahendid või majandusressursid asuvad, ja teiseks tegema nimetatud asutusega teabe kontrollimisel koostööd. Sellest järeldub, et need kohustused ei puuduta varasid, mis ei kuulu mõne liikmesriigi jurisdiktsiooni alla. Mis puudutab väljaspool liitu asuvaid isikuid, siis on silmas peetud üksnes nende varasid, mis asuvad liidu territooriumil, kuivõrd see on piisav seos liiduga. Seega tuleb argument vaidlusaluste kohustuste eksterritoriaalse ulatuse kohta tagasi lükata.

84 Kõigest eeltoodust tuleneb, et vaidlusalused kohustused ei ole käsitatavad piiravate meetmetena, vaid meetmetena, mis tagavad hagejate suhtes kohaldatavate piiravate meetmete rakendamise. Seega, võttes arvesse nende meetmete konteksti ja eesmärki tagada nende meetmete tõhusus, ei eiranud nõukogu vaidlustatud sätete vastuvõtmisel ei oma *ratione materiae* pädevust, proportsionaalsuse põhimõtet ega õiguskindluse põhimõtet.

85 Järelikult tuleb esimene väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Teine väide, mis käsitleb õigusliku aluse puudumist ning ELL artiklite 4, 5, 25 ja 40 ning ELTL artiklite 3, 4, 82, 83 ja 215 rikkumist põhjusel, et nõukogu on asetanud end karistusõiguse valdkonnas seadusandja rolli

86 Kõigepealt tuleb märkida, et teise väite sõnastuses on mainitud vaidlustatud sätete õigusliku aluse puudumist. Esimese väite analüüsist tuleneb siiski, et ELTL artikkel 215 on käesolevas asjas vaidlustatud sätete asjakohane õiguslik alus. Järelikult tuleb argumendid vaidlustatud sätete õigusliku aluse puudumise kohta tagasi lükata.

87 Teise väite ülejäänud osa kohta tuleb märkida, et kui hagejad mainivad EL lepingu ja EL toimimise lepingu erinevate sätete rikkumist, siis nende argumentide eesmärk on sisuliselt tõendada, et vaidlustatud sätteid vastu võttes asetas nõukogu – olles teadlik, et 25 liikmesriiki 27st on sanktsioonidest kõrvalehoidmise kriminaliseerinud – end karistusõiguse valdkonnas seadusandja rolli, samas kui see pädevus kuulub liikmesriikidele.

88 Nõukogu, keda toetavad Belgia Kuningriik, Läti Vabariik ja komisjon, vaidleb nendele argumentidele vastu.

89 Olgu meenutatud, et ÜVJPga seotud sätte alusel vastu võetud aktide puhul on liidu kohtu ülesanne jälgida eelkõige ELL artikli 40 ja ELTL artikli 275 teise lõigu esimese lauseosa alusel, et selle poliitika elluviimine ei mõjutaks EL toimimise lepinguga sätestatud menetluste rakendamist ja institutsioonidele liidu pädevuse teostamiseks antud vastavate volituste ulatust (vt selle kohta 28. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punkt 85 ja seal viidatud kohtupraktika).

90 Käesolevas asjas on vaidlusalused deklareerimis- ja koostöökohustused kehtestatud muudetud määruse nr 269/2014 artikli 9 lõikega 2. Muudetud määruse nr 269/2014 artikli 9 lõikes 3 on omakorda ette nähtud, et nende kohustuste täitmata jätmist käsitatakse osalemisena tegevuses, mille eesmärk või tagajärg on piiravatest meetmetest kõrvalehoidmine. Selles sättes on seejuures viidatud sama määruse artikli 9 lõikele 1, milles on sätestatud keeld sellises kõrvalehoidmise tegevuses teadlikult ja tahtlikult osaleda.

91 Neid sätteid ei saa pidada karistusnorme kehtestavaks, isegi kui võtta arvesse asjaolu, et – nagu hagejad rõhutavad – vaidlustatud määruse vastuvõtmise ajaks oli enamik liikmesriike piiravatest meetmetest kõrvalehoidmise kriminaliseerinud.

92 Sellega seoses rõhutavad hagejad, et nagu nähtub komisjoni 25. mai 2022. aasta ettepanekust võtta vastu nõukogu otsus liidu piiravate meetmete rikkumise lisamise kohta [ELTL] artikli 83 lõikes 1 sätestatud kuriteoliikide hulka (COM(2022)247 final), oli nõukogu teadlik, et sanktsioonidest kõrvalehoidmine on kriminaliseeritud kõigis liikmesriikides peale kahe. Sellest asjaolust ei saa siiski järeldada, et vaidlustatud sätete vastuvõtmisega sundis nõukogu liikmesriike rahaliste vahendite külmutamisest kõrvalehoidmist kriminaliseerima. Asjaolu, et nendes liikmesriikides, kus piiravatest meetmetest kõrvalehoidmine on juba kriminaliseeritud, on kahe vaidlusaluse kohustuse rikkumise eest kohaldatavad karistused järelikult samuti kriminaalkaristused, ei tulene nimelt vaidlustatud sätetest, vaid liikmesriikide valikust karistuste valdkonnas.

93 Seega tuleb tagasi lükata argument, mille kohaselt kehtestas nõukogu vaidlustatud sätete vastuvõtmisega liidu tasandil kohustused, mis kuuluvad karistusõiguse valdkonda ja mille kohaselt asetas ta end seda tehes karistusõiguse valdkonnas seadusandja rolli.

94 Seda järeldust ei väära muudetud määruse nr 269/2014 artikkel 9 tõlgendatuna koostoimes sama määruse artikliga 15. Mainitud määruse artikli 15 lõikest 1 tuleneb nimelt, et selle määruse sätete rikkumise eest kohaldatavate karistuste kehtestamine on liikmesriikide ülesanne ning liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed nende rakendamise tagamiseks. Sellest tuleneb, et kõnealuste kohustuste täitmata jätmise eest, mis on kvalifitseeritud piiravatest meetmetest kõrvalehoidmiseks, jääb karistuste, „sealhulgas asjakohasel juhul kriminaalkaristuste“ (muudetud määruse nr 269/2014 artikli 15 lõige 1) kehtestamine liikmesriikide pädevusse. Lisaks on liikmesriikidele pandud kohustus kehtestada karistused nende kohustuste rikkumise eest oma eesmärkide ja sisu poolest seotud otsusega 2014/145, kuivõrd selle eesmärk on tõhustada selles otsuses sätestatud piiravate meetmete ühetaolist kohaldamist. Peale selle jätavad nimetatud määruse artikli 15 sätted liikmesriikide ametiasutustele vabaduse valida, kas nimetatud määruse rikkumise eest määratav karistus on kriminaalõiguslikku laadi või mitte.

95 Viimaks ei väära seda järeldust ka asjaolu, et nõukogu võttis 28. novembril 2022 vastu otsuse (EL) 2022/2332, mis käsitleb liidu piiravate meetmete rikkumise määratlemist kuriteoliigina, mis vastab [ELTL] artikli 83 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele (ELT 2022, L 308, lk 18), ega asjaolu, et komisjon võttis 2. detsembril 2022 vastu ettepaneku võtta vastu direktiiv liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude ja karistuste määratlemise kohta (COM(2022) 684 (final)). Lisaks sellele, et seda otsust ja ettepanekut ei olnud vastu võetud 21. juuliks 2022, mil vaidlustatud sätted vastu võeti, tuleb märkida, et see seadusandlik lähenemisviis, mille eesmärk on liikmesriikide karistusõiguse ühtlustamine, erineb just nimelt käesolevas asjas vaidlustatud määrusest, mis põhineb ELTL artikli 215 lõikel 2 ja mille eesmärk on üksnes tagada määruse nr 269/2014 tõhus ja ühetaoline rakendamine. Erinevalt ELTL artikli 83 lõike 1 alusel vastu võetavast direktiivist, milles määrataks kindlaks kuriteod ja kriminaalkaristused piiravatest meetmetest kõrvalehoidmise korral ja mis oleks adressaatideks olevatele liikmesriikidele karistusõiguse valdkonnas saavutatava tulemuse seisukohalt siduv, on muudetud määruse nr 269/2014 artikli 15 lõikes 1 ette nähtud karistuste puhul jäetud liikmesriikidele vabadus valida, kas piiravatest meetmetest kõrvalehoidmise keelu rikkumise eest määratavad karistused on kriminaal-, haldus- või tsiviilõiguslikku laadi.

96 Järelikult, kuna vaidlusalused kohustused ei kuulu karistusõiguse valdkonda, ei saa nõukogule ette heita ELTL artikli 83 rikkumist, mistõttu vastupidi hagejate väidetele ei ole nõukogu rikkunud ka ELL artiklit 40.

97 Kõigest eeltoodust tuleneb, et teine väide tuleb tagasi lükata ja seega hagi tervikuna rahuldamata jätta.

Kohtukulud

98 Vastavalt Üldkohtu kodukorra artikli 134 lõikele 1 on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna hagejad on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb nende kohtukulud nende endi kanda jätta ja mõista neilt vastavalt nõukogu nõudele välja ka nõukogu kohtukulud.

99 Kodukorra artikli 138 lõike 1 järgi kannavad menetlusse astunud liikmesriigid ja institutsioonid ise oma kohtukulud. Järelikult kannavad Belgia Kuningriik, Läti Vabariik ja komisjon ise oma kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (suurkoda)

otsustab:

1. **Jätta hagi rahuldamata.**

2. **Jätta Mikhail Fridmani, Petr Aveni ja German Khani kohtukulud nende endi kanda ja mõista neilt välja Euroopa Liidu Nõukogu kohtukulud.**

3. **Jätta Belgia Kuningriigi, Läti Vabariigi ja Euroopa Komisjoni kohtukulud nende endi kanda.**

Van der Woude	Papasavvas	Spielmann
Costeira	Kowalik-Bańczyk	Gervasoni
Madise	Półtorak	Brkan
Gâlea	Dimitrakopoulos	Kukovec
Kingston	Tóth	Kalėda

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 11. septembril 2024 Luxembourgis.

Allkirjad